

Előfizetési ár:
 Egész évre 6 frt.
 Félévre 3 „
 Negyedévre 1 frt. 50 kr.
 Községeknek és néptanítóknak egész évre 4 frt.
 Bérmentlen levelek csak ismert kezekből fogadtatnak el.
 Kéziratok nem adatnak vissza.
 Egyes szám ára 10 kr.
 A nyílt-térben minden garmond sor díja 20 kr.



ZEMPLEN.

Hetilap, főtekintettel e megye szellemi és anyagi érdekeire.

Hirdetési díj:

Minden egyes szó után
 100 szög 2 kr.
 Azonfelül 50 „ 1 1/2 „
 „ 50 „ 1 „

Kiemelt, díszbetűk s körzettel ellátott hirdetésekért térmérték szerint, minden centimeter után 3 kr. számítottatik.

Hirdetések a „Zemplén” nyomdájában vétetnek föl, s vidékről is oda intézendők.

S.-a.-Ujhely, 1877. áprilishó 7-én.

Nem lesz talán érdektelen most a választások közepett egy kissé széttekinteni városunk ügyei körül.

Most a mozgalmak között, midőn az erkölcsi és anyagi erők leginkább előtérbe hozatnak, most az érdekek keresztlajtása idejében célszerű volna talán az ügyek higgadtabb megfontolását s a komolyabb természetű közérdekű dolgok szellőztetését elővonnunk.

Városunk képviselő-testülete folyó évi áprilishó 5-én újból alakult.

Ha tudjuk azt, hogy ezen testület van hivatva városunk és lakossága szellemi és anyagi érdekeit előmozdítani, s ezen testület a szellemi és anyagi közvagyonosodásunk emeltyűje: nem lesz talán éreketlen ezen testületet képező erők egybevetését kissé figyelembe vennünk, s reá mutatnunk a hibákra s előnyökre, miket ennek működésétől várunk és remélünk lehet.

Áll a jelenlegi képviselő-testület 17 jogi, 11 ipar és kereskedelmi, 5 egészségügyi, 4 mezőgazdasági és 3 egyházügyi szakférfiből s így minden szaknak igen bőségesen kijutott a képviseltetés csak a szegény iskola ügy maradt háttérben.

Hisz minek is gondolnánk mi az iskola-ügyekkel, midőn az ezzel járó terheket szép körmön font mondatokkal ékeskedő jogász frázisokkal ellehet városunk nyakáról háritani (mint történt), midőn mezőgazdáink az eke szarva mellett s iparosaink műhelyökben megtanulják, mit tudniok kell, s helyettök majd irnak és olvasnak azok, kik nem tartják az eke szarvát sem a kalapács nyelét.

TÁRCZA.

Szerelem áldozatai.

[Tíz arany pályadíj nyert]

Beszély.

Irta: **Farkas Bertalan.**

II.

Szentendrey né taplófalvi Csillagosy Bálint urnak közeli rokona volt. — A levél, melyet Panna néni a nagyasszonynak átszolgáltatót, csakugyan Bálint urtól jött. Nagy dolgok voltak e levélben megírva; annál inkább mert őt, hat év óta ez volt az első, melylyel Bálint ur a nagyasszonyt fölkereste, őn személyében még régebben tevén azt. E levél a jó ur Pestre való utazását adta tudtul a nagyasszonynak; volt benne szó még másról is, mi az öreg nőt meglepte, de nem kellemetlenül: és az Bálint ur nősülési szándoka volt, ki ezt nagyobb bátorsággal tette le a papírra, mint tán képes lett volna szóval elmondani.

Taplófalvi Csillagosy Bálint ur fogata egy este csakugyan megállott az ódon ház kapuja előtt. Panna asszony készséggel nyitott kaput a nagyuri vendég előtt. A fogadtatást fölöslegesnek tartjuk leírni.

— Beh régen nem láttuk egymást édes Bálint ősém — szólta a nagyasszony vendégéhez, miután az, az uti portól megszabadulva — kényelemben tette magát.

— Biz édes néném körülbelől tíz esztendeje; de hát nagyon bajos az ilyen falusi embereknek csak négy öt napra is a gazdaságot elhagyni. Na-

szegények vagyunk, iskolákra nem áldozhatunk! Minek nekünk ismétlő-, felsőbb nép-, vagy éppen polgári-iskola, hisz ezek elég, ha papiroson megvannak írva. Minek terhelnénk ezzel városunk szegény népét, hisz ha anyagilag szegények vagyunk, szellemileg is lehetünk azok?!

Pedig ez nem áll, mert az 1876. évi szeptemberhó 2-án 20,311. szám alatt kiadott vallás-és közoktatásügyi m. kir. miniszteri rendelet 10. §-a világosan elrendeli a felsőbb nép, vagy polgári-iskola felállítását, ismétlő-iskolát pedig köteleessége minden községnek tartani, s az ezek feletti felügyeletre pedig a képviselő-testület kebeléből egy iskola széket alakítani; már pedig ha a közegészségi törvény értelmében felállítandó közegészség-ügyi bizottságba képviselő-testületünk a kellő szakértőket ki fogja birni adni, köteleességük lett volna éppen így a még ennél fontosabb iskola-ügyre is gondolnunk, hogy ezen ügynek is találtunk volna benne apostolokat; de hiába mi perlekedő nép vagyunk, látszik, hogy nálunk mindenben a jogász iránytadó s midőn iskola-ügyünket is akarjuk emelni jogi replikát kérünk.

De ne többet erről. Bizzuk iskola-ügyeink elintézését megyénk közigazgatási bizottságára, mely biztosan felfogja találni a törvény által font s általunk elejtett fonalat, s nem fogja városunkat eddigi szomorú népoktatás-ügyi állapotában továbbra sinyleni engedni.

Ebből kiindulva nézzük kissé a folyó évi áprilishó 16-ára kitűzött általános városi tisztújítási mozgalmak előjátékait.

Ha komoly bírálat alá vennénk e mozgalmakat, s nem tekintenénk azt, hogy ily mozgalmak

gyon messze van ez a Pest asszonyoném. — Aztán meg én azt képzelem, hogy nem volnék képes itt huzamosabban mulatni, több olyat találnék látni a mi nem érintene kellemesen, s valóban csudálom, hogy asszonyoném állandóan itt lakik. Hány-szor hívtam már hosszabb időre Taplófalvára? de csak nem akarja elhagyni Pestet. (Ezt a meghívást ugyan igen régen tehette Bálint ur; de hát régi emberek is voltak már ők; mind ő, mind pedig a nagyasszony.)

— Hát édes Bálint ősém — válaszolt az öreg nő — megszoktam már én Pestet; igen nehezemre esnék ilyen élemedett korban hosszabb utra mennem. Nagyon eljárt az idő édes ősém. Megváltunk!

Bálint ur erre nem felelt; mert hát egy kissé furcsa lett volna a nagyasszonynak eme nyilatkozatát erősíteni — egy házassulandó legénynek. Sőt megpederítve öszbe vegyült bajuszát s fején megsimogatva a társaik elhullta után árván maradt hajszálakat — kíváncsian tekintett Ágota felé, hogy vajjon meghallotta-e a nagyasszony nyilatkozatát?

Dehogy hallotta! ki tudta volna azt megmondani, hogy hol járt a leányka gondolata? Hogyan érdekelte volna őt az, mit két öreg beszélgetett? De Bálint urat nagyon is érdekelte a kis leány. A nagy-asszony által kapott levélben említést tett arról, mert hát tudta azt, hogy Szentendrey nének van egy fogadott leánya; azt is sejtette, hogy az nem csunya; és erről most tökéletesen meggyőződhetett. Mindezek miatt a jó urat nagyon érdekelte Ágota. Midőn már jól kibeszélgette magát a nagyasszonynyal — csendesén így szólott ahhoz:

— Hát édes asszonyoném, kérelmemre mit mond: széna-e vagy szalma?

— Holnap határozott választ adok, édes ősém uram.

mak közepette mennyi mindenféle előjátékok vannak, melyek egyesek részéről talán csupán vak szenvedélyből, vagy tréfából, mások rovására játszatnak — igen megkellene ütköznünk e bekövetkezendő választások következményeit illetően; — de mert tudjuk azt, hogy ily alkalmakkal egyes, imitt-amott elejtett szavakból mily kortes üzelmeket aknáznak ki, s mint igyekszik egyik párt a másiktól silány kohlományokkal a nyílt, őszinte érzelmű egyént elidegeníteni; nem tételezhetjük fel ez okból városunk értelmes polgárságáról azt, mit uton utfélen suttognak, hogy felvolnának képesek idézni, a középkor ama vallási rajongásából eredt gyűlöletét, mely minden más érzelmet saját énjének kívánt áldozatul dobni.

Szégnyen folt volna városunkra az, ha ily közügyeknél személyi, vagy mi még több vallási érdekekhez kötünk magunkat, az ily cselekedetek csak elfogult elmék gyümölcsei, miket latba vetni sem érdemes; nem a személy, nem a vallás, de a hivatottság és értelem legyenek azok mik vezetni fognak, s ekkor nem szégyelhetjük el magunkat a jövővel szemben.

K. J.

Irodalmi szemle.

E lapok egyik közelebbi számában jelezve volt már, hogy megyénk szülőtte s ismert nevű fiatal költőnkől Darmai Viktortól egy újabb kötet költemény jelent meg.

Ki e kötetet átolvassa meg kell győződnie, hogy az egyáltalán nem sorolható azon irodalmi

Bálint ur ezen válaszszaal tökéletesen megelégedett egyelőre s az estnek hátralévő részét arra fordította: hogy magát Ágota előtt kedvessé tegye. Képzeltető, mily nehezen ment ez egy hatvan éves udvarlónak, ki eddig csak a Sára asszonynyal folytatott czivódásban gyakorolta magát. Ágota semmit sem sejtve — mint művelt nőhöz illik — szívélyes volt az öreg ur iránt, s mondhatni, hogy mint „bácsikát“ kezdte azt megszeretni. Am de a „bácsika“ és „völegény“ iránt érzett szeretet közt nagy különbség van, Bálint ur pedig, — hogy egyenesen kirukkoljunk vele — az Ágota völegénye akart lenni. Szegény leány, ha ezt sejtette volna — talán akkor hidegebb leendett a bácsika iránt.

Pár óra mulva a Szentendrey né házában minden élő lény az álom karjai közt pihent. Bálint ur azon gondolattal aludt el: hogy mily kedves, szép leány az az Ágota s mily szeretetreméltó kis feleség válhatnék abból. Azután álmában kíváncsát teljesülve látta... Az öreg ur piros pozsgás arczára üde mosolyt csalt a boldogító álom. Az ablakon bekacsintgató hold álmélkodni látszott ezen a mosolygáson. — A nagyasszony midőn alvásra hajtá fejét, így gondolkodott: Bálint ur — az igaz, hogy már hatvan éves, de elég erőteljes, még harmincz évig is élélhet, s a mellett rutnak nem mondható. Ágotát semmiesetre sem lesz nehéz rábeszélni a házasságra; annál inkább mert engedelmes, szófogadó leány, — aztán meg semmiféle fiatal embert nem ismer, mi talán az ellenszegülésre okot szolgáltatna. Bálint ur gazdag; nejét mindennel elfogja halmozni, mi a kényelemhez, megelégedéshez kívántatik — semmit sem fog az nélkülözni. E mellett jószívű; ne, iránt okvetlenül gyöngéd, előzékeny leend; lehetetlen les. őt nejjének nem szeretni. Ah Ágota mindenesetr boldog leend! És aztán ezt a boldogságot min végig álmodta a nagyasszony; megálmodta az es-

termékek közé, melyeknek nincsen egyéb hivatásuk, mint hogy rövid időre forgalomba hozzanak egy-egy ismeretlen nevet, s hogy hasonlóan azon virágfajhoz, mely egy napon kinyílik, illatozik s elhervad, szintén csak egy napi élettel bírnak.

Darmai Viktor kétségtelenül egyik kiválóbb alakja a fiatalabb költők generációjának, s ha nem is találhatunk fel benne tipikusan kidomborodó sajátos egyéniséget, de minden bizonynyal sokkalta több erőt és hevet, eszmét és képzelmet, mint egyik-másikban azon költőink közül, kiknek neve talán emlegettebb az övénel.

Ódaszerű költeményeiben a radikális, demokratikus, szabadsági és egyenlőségi szóval a valódi emberies eszméknek s korunk előrehaladottabb bölcsési nézeteinek harcosságát mutatja be magát, s a legnemesebb idealizmusnak ad kifejezést.

Lyrái verseiből, kivált a ciklusokba fűzött apró dalokból sok közvetlenség melegség, s a kedély melodikus, lágy hangjai törnek elő.

Trefás költeményeiben pedig sok a játszi pajzanság és tős-gyökeres humor.

Hogy egyoldalúaknak ne látszassunk, meg kell ugyan azt is vallanunk, hogy lyrái verseinek nagy részében nélkülözniük kell a való érzés, a természetesség azon üdőségét, azon közvetlen eredetiséget, mely kedélyünkbe lopózik s magával ragad, mely rokonérzelmeiket támasztva a költővel együtt érezni kész; hanem inkább oly benyomást gyakorolnak reánk, mint egy a víztükörben visszaverődő kép, mint egy delibábos világ, melyet csak a költő képzelme teremtett magának. — Trefás költeményeiben pedig olykor átesap a széperék rovására eső tulhajtásokba.

Legjobban kidomborodik egyénisége és tehetsége satyrikus verseiben, s nekünk úgy látszik: hogy ha világnézete megszilárdul, ha az emberi társadalmat összefűző örök erkölestörvények leendnek a apjai irói tevékenységének, ha bírálata annyira megerősödik objectivitásban, hogy azzal csak a tiszta igazságot szolgálja, ha a satyra élet arra használja, hogy azzal egyszersmind javítson, orvosoljon, tanítson... költőnk még díszere válhatik eddig meglehetősen meddő satyrai irodalmunknak.

Meg kell még említenünk, hogy költeményein általában élénk s gazdag phantasia ömlik el, s forma tekintetben, ha nem is ragaszkodhatik, mint az újabb romantikus iskola híve, azon pedans szabályokhoz, melyekben a classikus iskola remniscenciáiban élődik a költészet egész titkát rejteni vélik, de az általa választott forma mindig megfelelt tárgyanak s többnyire jellemzetes, s nyelvezete pedig folyékony, — ritmikus, — költői...

Szóval Darmai Viktor ezen újabb verses füzete költészetének ismerőseire, a haladás, a szépen fejlődő tehetség kedvező benyomásait gyakorolhatja s tartalmas és élvezetes olvassmányt nyújt, s mi ezen irodalmi újdonságnak kétszeresen örülhetünk.

küvöt, meg a keresztelőt s talán még az Ágota unokája keresztelőjét is megálmodta volna, ha a „czirmos“ macska az éjjeli szekrényről egy vízzel telt poharat le nem ver, mely történetesen a nagyasszony ágya felé dőlve, a hideg víz éppen azon pillanatban riasztotta fel — midőn a kis Irmát keresztvízre akarta tartani. Az érdekes munka félbeszakadt. De a czirmos is jónak látta kerekét oldani, mely másképp meg nem történhetvén — a bezárt ablakok egyikén csinált magának műértőleg olyan rést, melyen át egy másodperc alatt a kert buja füvébe zuhanhatott. — Az ablaktábla csőrömpölvé hullt alá.

A mellékszobában gyenge sikoltás hallatszott, — a nagyasszony meghallotta azt.

— Mi bajod Ágota? szölt az ágyból föl-emelkedve.

— Semmi, édes nénikém! válaszolt a leányka; de reszkető hangja megijedésszerű tanuskodott.

— Miért vagy te ébren ily sokáig? kérdezte ismét a nagyasszony.

— Én aludtam kedves nénikém; de valami zörrenésre följöttem, — felelt Ágota, hirtelen eloltva az asztalán égő gyertyát, s a duzzadó vánkások közé vetve magát.

E beszélgetésre az előszobában pihenő Árgus természetű anyóka előtipegett s a kedves czirmosa által összezuzott ablaktáblát nagynehezen befoldozá, nehogy megártson a hős éji lég a nagyasszony drága egészségének; azután a megkeresztelt fekhelyet hozta rendbe. Kévs idő múlva újra néma csend uralkodott az ódonház falai közt.

A nagyasszony csakhamar elszenderedett a vizcúra után, de Ágota — ő nem tudott elaludni; keble lázasan pihegett, a hullámzó hófehér ing

mellet Darmai (Viczmány Győző) mint már említettük megyénk szülötte.

S minthogy iróink iránti elismerésünket leginkább az által tüntethetjük ki, ha műveikkel foglalkozunk, azokat sajátunkká tesszük, — azt hisszük, megyénk művelt s irodalompartoló közönsége nem mulasztja el e munkát, mely szerzőnél Lasztócson megrendelhető — megszerezni.

JUSTUS.

HETRŐL-HETRE.

(Hír és vegyes rovat.)

Jövő hó 14-én tartandó gazdasági kiállításunk — az eddigi bejelentésekből ítélve — meglehetősen tartalmasnak ígérkezik. Szarvas marha, ló, juh, és sertés gazdag csoportokban lesznek kiállítva, nem úgy a termények, melyekhez a múlt év sanyarúságainál fogva, nagyon is középszerű minőségben juthattak földbirtokosaink. Ez alkalommal, midőn a megyének színe java együtt lesz, hangverseny rendeztetik a megyeháza nagy termében, melyet táncszívigalom fog követni. S hogy ez üdvös csoportosulásból a jótékony cél is nyerjen valamit, a kiállítás napján lelkesebb nőink, magyar menyecskéknél öltözve, szerény árakon hűsítő italokat, szivart sat. fognak árulni a kiállítási téren e célra berendezendő sátrak alatt, melynek jövedelme a helybeli szegény árvák felségelésére fog fordíthatni. Az eszme kétségkívül igen szép, igen nemes, s hisszük is, hogy gazdag eredményével kárpótolni fogja a fáradságot, melyel az összekötte lesz.

Tizenhetezer forintba került föutezánk egy részének burkolata, s kevés hiával éppen oly rossz és sáros mint a művelet előtt volt. Megjósoltuk mi ezt annak idején, midőn a felhasznált anyagok silányságára figyelmeztettük a városi hatóságot. Megjegyzéseinkre azonban azt veték ellen a közevítő bizottság tagjai: hogy az anyag teljesen kiállja a szakértői bírálatot: „a kö kitünő, a homok non plus ultra.“ A következmény, fájdalom! ami laikus nézetünknek ad ma igazat, de ez épúgy mint a csőtörtőköt mondott szakértelem az eltemetett rengeteg pénzt többé fel nem támaszthatják. Jövöre tehát másképp kell gondolkodni, s visszatérni Mac Ádám rendszerébe, mely idájig a legjobbnak bizonyult be ott, hol a s z a b á l y s z e r ü burkolás föltételei teljesen hiányoznak. A vasúthoz vezető patakutca járhatlanságán is „borítás“-sal kell valahogy segíteni, bár aligha lesz valami gyakorlati haszna; miután a rengeteg nagy kövek sima felületei a prizmat meg nem foghatják eléggé, s csak folytonos tatarozás és így folytonos költség mellett válhatik még némileg járhatóvá.

Említtük már egy ízben: hogy a közigazgatási bizottság az itteni kerületi fegyház megvizsgálása alkalmával példás rendről győződött meg

elárulta a szív küzdelmét; majd fejét ovatosan fel-emelvé s lélekzetét visszatartva hallgatódzott: minden csendes, néma volt. Ekkor takaróját félre vonva — kilépett az ágyból s körülnézett, mintha attól tartott volna, hogy valaki meglátja... A halványarcú hold gyönyörködhetett csak a leányka rosszul fedezett bájában... A vékony patyolat ing elárulta a vénusi termetet, elöl kaczerán nyílt szét, látni engedve a szüziesség ígöző báját... A szőke hajfűrtök rendetlenül omlottak alá a bársonysima vállakra. A leányka papucsot húzott piczi lábaira s könnyű reggeli öltönyét magára véve, gyertyát gyújtott. Mindezt oly nesztelenül, oly félve tette, mintha bünt készült volna elkövetni.

Az asztalon egy rózsaszínű levléppapíros volt. Csak egyetlen sor volt arra írva: a pusztá meg-szólítás. Ennek is — úgy látszott, mintha minden betűje külön lett volna leírva, mintha minden betű leírása nagy küzdelembe került volna. A leány tollat vett kezébe s a megszólító címet kitorülte meglehet egy órai munkáját semmisítette meg egy tollvonással; azután ismét felírta azt s újra kitorülte, miközben melázva susogta: így sem lesz jó... Ezután még sokszor felírta s mindannyiszor kitorülte. Végre is határozott. Eh! miért e töprengés? — gondolta fejcskékjében, — hiszen ő okvetlenül udvarias ember; e levél tartalma előtte szent titok leend, rajta kívül nem fogja azt tudni senki sem. Aztán meg — kezdé elkövetendő tettet önmaga előtt mentegetni, fehér ujjacskáját piros szája szélére illesztve — mi van abban, ha egy leány fiatal embernek levelet ír?... Hiszen, ez ártatlan tett; semmiesetre sem vétek.

Ily gondolatokkal foglalkozott Ágota; ártatlan lelke nem volt képes megbarátkozni azon tudattal, hogy e levélírással rosszat követ el.

A nemesen érző kebel a legceskélyebb mérvben helytelennek látszó tettől is irtózik, s ha a vágy

mely nemcsak a tisztaságot tünteté föl, de a fegyenczek erkölcsi életére is üdvösen kibató intézkedésekről tett bizonyosságot. E bizottság egyes tagjai igen dicsőreleg nyilatkoztak előttünk a fegyházban levő iskolákról és műhelyekről, hol az írás olvasás tanulása mellett, ipari készütséget is nyernek a rabok, mi által megadatik nekik az alkalom: hogy büntetésük kiállása a után, társadalomnak nemcsak megjavult, de hasznosított tagjaivá is váljanak. E dicsőre méltó rendszer meghonosítása körül kétségkívül Kostein Ferencz kir. fogház felügyelőnek van legnagyobb érdeme, ki ritka ügybuzgalom és kitartással fáradozik e különben hivatalának körén kivüleső ügy fejlesztésén és felvirágztatásán. — Az új törvénykezési rendszer óta több előtje volt már itt, azonban csak is ő alatta vett az ügy valódi, közelismerésre méltó lendületet.

A városi képviselő-testület kisorsolt 10 tagja helyére megválasztottak az I-ső választó-kerületben Bajusz József 194, Szakácsi József 140, Kornstein Ignácz 129, Gábry János 105. — A II-ik kerületben Bajkor Antal 168, Dr. Schön Vilmos 163, Dr. Erényi Jakab 115. — A III-ik Kerületben Hornvay Kálmán 249, Siska András 153 és Lángh Nándor 124 szavazattal.

Megrovásra méltó izgalomra adott okot az izr. nyers tömegnél egy idevaló nő hitsorsosuknak a ker. vallásra történt áttérése. Fényes nappal, a város kellő közepén bántalmazták, anélkül: hogy a közbiztonság megóvására hivatott organumok a fanatizált körökre koppintottak volna. Ha olyan tulságosan érzékenyek volnának, mint ezt más oldalról gyakran tapasztaljuk, a romániai zsidó-üldözésből felfújt hírlapi reklameok mintájára egy kis keresztény-üldözési tableaux rendezhetnénk e jelentőség nélküli, mindamelllett boszantó eseményből, hogy a légből kapott türelmetlenségi vádak kamatostól visszaolvassuk azok fejére, akik azt valóban megérdemlik. Azonban nem tesszük, nem pedig azért; mert e hitfelekezet felvilágosult elemei maguk is megvetéssel fordulnak el e tüntetéstől, mely akármely oldalról tekintve, a lelkiismeret szabadsága ellen intézett durva merényletnek tekinthető. — Ugy halljuk: hogy az izgatók és bántalmazók közül — erélyes közbelépés folytán — többen befogattak, minek következtében az ügy is nagyobb jelentőséget fog nyerni, mint nyert volna akkor, ha a rendőrség — azt egyszerű kihágásnak tekintve — a megtorlásban is sommás uton járt volna el.

A kassai kir. közjegyzői kamara közhírré teszi, hogy az illetékes fegyelmi bíróság ítélete folytán, Kovács József, tokaji kir. közjegyző hivatalától ideiglenesen felfüggesztetett.

Eljegyzés. Domokos József homonnai tanár Horváth Imre uradalmi pénztárnok leányát Pauliát e napokban jegyezte el.

erőt vesz rajta — igyekezik azt legalább jó szíben tüntetni föl.

A levél, mely Ágotának oly tartós küzdelmébe került, így hangzott:

„Tálnay! Ha elég nemes szíved ön egy nőt — ki reá akarja bizni titkát — el nem itélni s meg nem vetni: holnap este hét órakor szenteljen annak a „K.“ mulató helyen pár percet.“ Ágota.

A leányka oly reszketve írta alá nevét; de hisz annak a levél alatt kellett lenni. Tálnay névtelen felszólításra talán meg sem jelenne!... Így is ki tudja, meg fog-e jelenni!... füzé tovább gondolatait, mialatt a kételkedés, félelem torzképei cikáztak el szemei előtt, de a melyek a remény csábító varázsától csakhamar elhomályosodtak. Hogy mit fog mondani Tálnaynak: ezzel maga sem volt tisztában; titokról tett említést: pedig szerelmén kívül más titka nem volt, s ezt talán nem is kellett Tálnay előtt elárulnia. Ekkor aztán nagyon különösnek látszott neki az a mit tenni készült, s fehér ujjacskái már a levél felé voltak irányozva — hogy azt a gyertya lángján elhamvaszsza; de valami sugta: hogy azt ne tegye, mert a levélre még szüksége leend. — Ágota még azután sokáig merengve nézte a gyertya lobogó lángját, s zemeit kerülte az álom. Merengéséből harangzugas verte föl. Reggeli négy óra volt. A levelet összehajtogatta s elzárta asztal-kájába, nehogy valakinek tudomására jöjjön. — A biborszínű hajnalsugarak az ablaktáblákon megtörve már jelzik a regg közeledtét. — a leányka sietve feküdt le, s nemsokára gondülő álom éreszkedett szempilláira.

(Folytatása következik).

Csarnok.

XVIII-ik századi „népies-iskola.“

— Irodalom-történeti vázlat. —

Fejes István közszeretet és becsülésben álló ref. lelkészünk, aki irodalmunkban, részint Schakespearei fordításai, részint eredeti — ezek közt egy pályanyertes — munkái által szép nevet vívott ki magának, a közelebbi T e l e k y - féle pályázaton is részt vett egy tragédiával, mely a nyertes darab mellett leginkább ki volt emelve. A dícséretet nyert szomorujáték címe: „Lucius Junius Brutus.“

Beszámolás. Alulírott midőn a szegények nevében köszönetet mondanék mindazoknak, kiknek az utolsó piquenique alkalmából rendezett sorsjáték sikere köszönhető. — egyuttal kötelességemül ismerem beszámolás képen tudomásul hozni: hogy a befolyt 21 frt 20 krnyi összegből 15 frt egy elszegényedett család segélyezésére 6 frt 20 kr. pedig öt más szűkölködő család és magános segélyezésére fordítottatott. Hornyay Kálmán.

Az agarász t. cz. közönségnek reméljük, kedves közlést teszünk akkor, midőn tudatjuk, hogy biztos kutfőből vagyunk értesülve, miszerint az unicum veterán agarász — Nadányi Imre ur rajtkezüleg irt „71 éves agarász életem“ című leírását, fiatal korától ismert, később kitartó szenvedélye és szakértelménél fogva bense barátjának fogadott Galácsy Imre urnak ajándékozván; — a munka (Nadányi Imre ur „megyei életem“ rajzával együtt, mely szinte G. I. ur sajátja) már tisztázás alatt van és a kiadás bármelyik nemében és alakjában. N. I. ur jól talált fényképével látandó napvilágot. N. I. ur 71 éves agarász élete munkája 7 éves korától veszi kezdetét; keresztül vezet a tapasztalatlanságok, ifjú csinek tömkelegén, áttör az akadályokon, majd csakhamar önálló, független szakértelmet s bírálatot sajátít el; ad, vesz, cserél nevel fiatal agarakat, végre összeállít egy jó fajta de kipusztul belőle: újra kezdi a munkát, kiméletlen bírálatot mond ugy feleire és agaraira, mint magára, 5 megye tekintélyes agarászaival való futási mérközéseit sorolja elő; névlezezi az agarakat, a helyet, időt s a futásokat oly hűn írja le, hogy az olvasó lovon s benne érzi magát lenni, — végzi ez év február havában, midőn gyengülése miatt, többé lóra nem ülhetett.

* **Színház.** Legközelebbi színházi referadánk óta válogatottabb s tetszősebb és kevésbé tetszős darabok váltakozva kerültek szőnyegre. Így például a mult héten a kedves zenéjű, eddig még általunk nem ismert „Kis menyecske“ operette, mely telt házat is csinált.

„Robin de Bois“. Geröfy ügyes játékaival, Roth Etel és Roth Amália csinos duette-jével.

„Egy könnyelmű leány.“ Ismerős életkép; de az összevágó, általánosságban korrekt előadás mindenkit kielégített.

„Angot“. Adták már Ujhelyben, de ily jól — mint Geröfy társulata, még nem. Közönség szép számmal.

„Mátyás király első szerelmi kalandja.“ Jó humorú népszínmű, tömve szójátékkal. Az előadás általában jól folyt le. Ez alkalomból — mit sub rosa, első alkalommal is tettünk — megsugjuk Geröfynének, hogy ha bár ritkán szokott is föllépni olyan szerepben, a mely nagyobb komolyságot kívánna, a legnaivabb jellegű szerepben is kell néha komolyságot erőszakolni s ilyenkor a helyenkívüli nevetés — bántja a nézőt. A legvalódiabb színművészet — színlelni tudni.

„Preciosa.“ — régi jószág már ez; nagyon elavult. Méltóbb helye van a lomtárban.

„Rögeszme és örültség.“ A közel multban megmondtuk róla véleményünket; most tehát feleslegesnek tartjuk; annál inkább mert a jó előadás feloldoz a bírálat alól.

„Rocamble.“ Nagyobb a füstje, mint a pecsenyéje. Ponson du Terrail hihetlenségeinek száraz lebonyolítása. Rettenetességek, irratottságok, óriás tervek, cselszövények... s utoljára is oda lyukadja a néző, hogy mindezek ki nem elégtették.

Mi részünkről legcélszerűbbnek tartanók, ha kedveltebb újabb operettek, váltakozva jó népszínművekkel, hébe-hóba egy-egy dráma, vagy ügyes vigjátékkal jönnének színre; az efféle „Preciosa“, „Rögeszme és örültség“, „Rocamble“, stb. nagyszerűségek (?) hadd maradjanak a maguk nagyszerűségében — maguknak. — Annál inkább czélszerűnek vélnők pedig a tapintatos combinatiót, mert amint nagyon is látható — a mi közönségünknek csaletek kell, s ha a gyomrát egy párszor elrontja holmi „delicatesse“-nek ingerkezett vastag-étellel; nehezen talál kibékülni. Holott óhajtjuk, hogy e derék társulat pártolás hiányt — mi már eddig fenyegetni kezdi — ne tapasztaljon. — Közönségünket pedig őszintén buzdítjuk: ne adjon magáról kedvezőtlen bizonyítványt.

A nép jobbagyi igában nyögött. Az értelmi és társadalmi különbség válaszfalat emelt, széttepett minden szellemi kapcsolatot a nép és költők között. Ez volt aztán oka azon hirteleni szakadásnak, mely Zrinyitől kezdve oly áthághatlan mély sáncot húzott a mű- és népköltészet között. Ez eredményezte azon rohamos eltávolodást, mely a XVIII-ik században már a végtelenségig ment, s kétségbe vonatta: vajjon bir-e a magyar eredeti geniussal, termelő képességgel? Egyes költők, például Faludi már előbb megkísérelték ugyan összekötni a megszakadt fonalat, mint ezt az „Utra való“ s „Nincsen neve“ című népies hangon irt lyrai versei mutatják de nem ismervén, s az akkori viszonyok között nem is ismerhetvén eléggé saját népüket, csak is a külső, a nyelv ragadta meg figyelmüket, s ezt igyekeztek érvényesíteni. Később II. József szabad szellemű intézkedései, s még inkább az 1799/1-iki évek közelebb hozták a népet az akkori nemzethez, s megkönnyíték az egymással érintkezést; azonban a szellemi egyesülést igen megrehezíté a nép nem ismerése s az emiatt előállott kicsinylése mindannak, mi a néptől ered. Megvonták a néptől a költői hajlamot, s különben is csak alig ismert népdalainkban nem láttak egyebet, mint rim kedveért összetakolt badarságokat. Hiszen még a XIX. században is ily indok mellett tör pácztát Kölcsey.

Nem természetes-e ily felfogás mellett azon öntudatlan ide-oda kapkodás, zavart ingadozás, mely eleinte a népies iskola híveinél észlelhető? ... Mig Dugonics pusztán a közmondások, példabeszédek összehalmozásában látja a népiességet, addig Horváth Ádám Kölcsey felfogását osztva igazán rémes badarságokkal akarja utánozni a népkölteményeket.

Vége azonban e téren is bekövetkezett az öntudatra ébredés. Dugonics későbbi műveiben s különösen Toldijában már nemcsak a nyelvezet népies, de az alapot, a mondát is a néptől veszi. S én részemről az öntudatra ébredés symthomájának s helyén valónak nézem azt is, mit Toldi F. megrovó: hogy ő történelmet s mondát összezavar, s a mondát úgy adja elő, mint valóban megtörténtet; hiszen a monda épen azért az, mert a nép öntudatában történelmi tény gyanánt jelentkezik. Így kellett azt előadni a költőnek is.

Gvadányi egészen másként fogja fel a népiest. A nyelven kívül a népiélet egyes mozzanatainak népies genreszerű festéseiben véli azt feltalálhatni, tehát csak a külsőségeket veszi figyelembe.

Ez egyoldalú felfogás Horváth Ádámánál már elveszti jelentőségét. Csata dalait, Vidulását; főként pedig „Paraszti dala“ „Szüzek dala“ című verseit, melyekkel a népies lyrikánk alapját veté meg, felfogásban, érzésben, tiszta népiesség jellemzi. Az a közvetlenség az érzésben, kedélyes egyszerűség a felfogásban, az a dallamosság a kül alakban: a népdalok megfigyelésére mutatnak. Kár, hogy a népiest nem mindig tudja kiengesztelni a művészivel.

A népiessel szoros kapcsolatban áll a realistikus irányzat, mely részint a hazai föld, természeti és alkotott viszonyok kellő érvényesítését; részint a tulfinomított eszményiség ellenében Erdélyi által követelt egyénitést kívánja meg. Nemzeti költészet csak hazai földön, hazai viszonyok között tenyészhetik, virulhat fel. S költőink Gyöngyösitől kezdve ép ezen alapot lökték ki lábaik alól. Többé-kevésbé hódolván a görög-római költők uralomra emelt eszményiség tanának, szorgosan kerültek minden vonást, mely őket a való élethez kötné. Hiszen a költészetnek nem az a czélja, hogy a való életet tükrözze vissza, de hogy ideális világot teremtsen magának, oly világot, melyben az élet küzdelmeiben kifáradt szív minden földi salaktól s emlékeztéstől ment gyönyört, nyugalmat találjon.

És ők teremtettek ideális világot, melyben nincs semmi az életből, de nincs is benne valóság. Életszerűtlen alakok vagy csak árnyak lebegnek ott a görög-római mythologia derűs világában. Játszi Faunok seregei kergetik egymást a rét bársonyán, daloló nympfák lejtének sajátos légi táncot az erdei forrás fénylő habfodrain, pajkos Satyrok kacagnak reád a hegyoldal fehér szirtfokairól, s mind ezek a szeszélyes lények éreznek, de nem úgy, mint emberek; cselekesznek, de nem mint Istenek.

A népies iskola a romantikai és népies irányzat által vezetve igyekezett kibontakozni az álomvilágból, s közelebb hozni a költészetet az élethez. Ez sikerült is, sikerült különösen Gvadányinak „Egy falusi nótárius budai utazásában“, „Rontó Pál“ első részében, sőt Badalai dolgaiban is nincs egyetlen vonás, mely életszerűtlen, pusztán képzelet szüleménye lenne. Övé leginkább az érdem, hogy

költészetünket azzal ruházta fel, minélkül szűkölködött — életvalósággal. Annál nagyobb érdem, mert az általa rajzolt élet egyszersmind magyar élet. Még eddig költőink műveit a francia vagy német ép oly joggal tarthatá magáénak, mint mi; addig a Gvadányiéi kizárólag a mieink, mert mieink a rajzolt tájak és jelenetek is. Az az óriási kutgémmelel ékeskedő hortobágyi pusztát, hol a szilaj bikák üzik meg a békés utazót, ép ugy nem vitathatja el tőlünk senki, mint a kanyargó, fűzzel szegélyezett Tiszát sajátságos éji életével.

De Gvadányié az érdem az egyénítés terén is. Dugonics és Horváth, ha megkísérlék is e téren erejüket: nem bírták kiküzdeni magokat a régi elv hatása alól, vagy nem bírtak elég élet és ember ismerettel. Műveik egyénítés tekintetében kevésbé állanak feljebb Besseney színműveinél. Náluk is a hős csak a hősiesség, a cselszövő csak a hasonfogalom személyesítője — egyéni vonások nélkül. — Gvadányi Nótáriusa, Rontó Pálja s Palócza néhol különleges sajátságokat is tüntetnek fel.

Ime tisztelt társulat röviden letárgyaltam minő hatással volt a XVIII-ik századi népies iskola költészetünkre tartalmi tekintetben, most alaki szempontból kellene ezt megvizsgálnunk. Mielőtt azonban ezt tennők, pár megjegyzést kell tennem.

Sokan laza erkölcsiséggel s durvasággal vádolják az iskolát.

Én az elsőt nála épen nem találok, az utóbbit menthetőnek tartom. — A népies iskola három fejének műveit mindenütt a legtisztább erkölcsi irányzat lengi át. S ha szavaik, kifejezéseik olykor-olykor erkölcsitelen színezetűek is, ez vagy öntudatosan épen erkölcsi czélzatból történik, pl. Horváth Ádám több verseiben, hogy bennünket megszegyenyítsen, s elriasszon az erkölcsitelenségtől; vagy öntudatlanul, mint Dugonicsnál s ekkor nem jöhet betudás alá. Avagy erkölcsitelennek tartjuk-e a gyermeket, ki a környezetéből eltanult illetlen szavakat játszi kedvteliséggel használja, anélkül, hogy a szavak jelentésének tudatával birna? Vagy felvilágosítsuk őt, megmagyarázzuk neki az ismeretlen fogalmat, hogy hasonló legyen ifjabb költőinkhez, kik gondosan kerülnek a frivol szavakat, de annál szemtelenebb eszmei frivolitást alkalmaznak?

Nem lazább erkölcsűek-e a classicisták nyílt érzékiségökkel?

Vagy talán Poócs s mások után itélik meg az egész iskolát? Hiszen ha Töltényi s más uszály hordozókról következtetünk, mi érdemet tulajdoníthatunk Kazinczynak és iskolájának!...

Ami pedig a durvaságot illeti, ez menthető azzal, hogy töretlen uton vezér szövétnék nélkül indulván el, megtévedtek s a népiest gyakran azonosíták a póriással.

Még egyedül a külalakot illetőleg pár szót.

A népiesek külalakilag eleinte semmit nem tettek. A Zrinyi féle alexandrineket négyes rimmal használták, emiatt hosszú lére ereszték műveiket, minek eredménye vízenyősség, érdektelen unalmasság lön. Azonban a magyar nyelv természetének s a népkölteményeknek tanulmányozása csakhamar fontos eredményeket vont maga után.

Horváth Ádám 1787-ben a Magyar Muzsában egy verstani értekezést tett közzé, melyben először vizsgálja tüzetesebben a mérték rimmeli egyesítésének szépségét, sőt tovább menve, felfedezi a valódi magyar mértéket, az ütemet vagy rythmust. Elveit aztán gyakorlatilag érvényesíti és kivált a „Vidulás“ s „Szüzek dala“ s bár nem szorosán megtartva a „Rudolphus“-ban is. Horváth e vivmánya, melynek dicsőségében nygvan a „Debreczeni körrel“ osztakozik a magyar verstan történetében korszakot alkot, mivel ezáltal veszté el verselésünk idegen színezetét, lett magyarossá, s egyszersmind szebbé, hangzatosabbá.

De elég. — Vajha e rövid vázlat is meggyőzte volna a t. társulatot arról, hogy a népies iskola korának eleget tett, feladatát megoldotta, hivatási körét betöltötte ugy, mint bármely korabeli költői iskola.

DEÁK ELEK.

(Vege.)

Felelős szerkesztő és kiadótlajdonos:

BORÚTH ELEMEÉR.

Táncztanítási jelentés.

Tisztelettel tudatom a n. é. közönséggel, miszerint:

a tánczoktatást

a legujabban divó tánczokból, f. hó 21-én a Diana termében megkezdendem, a hol egyszeres-mind a beiratások is eszközölhetők.

Táncztanítási díj kezdőkért 6 hétre 7 frt gyakorlókért 4 frt.

Kívánatra háznál is nyújtandok oktatást.

Becses pártfogásukat kérve

mély tisztelettel

Rosenblum Izidor,
táncztanító.

Hirdetés.

A zemplénmegyei ker. ipar-, termény és hitelbank

az 1877. évi szelvényt mint az 1876. üzletévre eső osztalékot 12 frtjával f. é. márczius 12-ik napjától kezdve pénztáránál beváltja.

Az igazgatóság.

Hirdetmény.

Berhelyi Ödön ur tulajdonát képező — Kereszten — Ungmegyében, Ungvártól mintegy $\frac{3}{4}$ órányira egy 800 holdnyi szántóföld s legelőből álló tagosított birtok f. évi októberhó elsejétől több évekre - jutányos feltételek mellett — haszonbérbe adandó.

Értekezhetni S.-a.-Ujhelyben: Ambrózy Nándor ügyvéd, — Ungváron: Ambrózy Antal — s Beregszászban: Berhelyi Ödön urnál.

TUDÓSÍTÁS.

Ezennel van szerencsém a n. é. közönséggel tudatni, miszerint eddigi 6000 kötetből álló kölcsönkönyvtáramat nem csak az összes, az újabb időben megjelent regényekkel bővítettem, hanem a volt hiányokat is tökéletesen pótoltam.

A régi kölcsönkönyvtári jegyzékem újabb kiegészítő része most van sajtó alatt, és elkészülése után, minden t. olvasómnak egy példánnyal ingyen szolgállok.

S.-a.-Ujhely, 1877. márczius 25-én.

Teljes tisztelettel

Lővy Adolf,

könyvkereskedés és kölcsönkönyvtár.

Hölgyeknek

ajánlható az általános

elismertett és hivatalosan megvizsgált
ártalmatlan valódi

RAVISSANTE.

du dr. Lejosse



à Paris.

Ezen világhírű és felülmulhatlan bőrszépítő szer pillanat alatt a legszebb, legtermészetesb ifjú arczsinat idézi elő, a bőrt fehériti, frissíti és finomítja, a leg behatásától védelmezi, eltávolít legrovidebb idő alatt szeplőt, májfoltokat, orvörösséget s a bőr minden tisztatlanságait s a rizspert, valamint minden kendőzőszert fölszegessé tesz.

Nagy eredeti párisi üvegtok frt 250.
Kis " " " frt 150.

Kapható valódi minőségben
Sátoralja-Ujhelyben: **PINTÉR FERENCZ**
ur gyógyszer-tárában.

Vidéki megrendeléseket pontosan teljesít
SCHWARZ HENRIK
központi szétküldési raktára
BUDAPEST,
Mária-Valeria utca 9. sz.

A „Zemplén“ könyvnyomdája,

mely a legujabb metszetű betűkkel van felszerelve;

az előrehaladt izlésnek megfelelőleg készit mindennemű nyomtatványt:

**Látogató-jegyeket,
báli meghívókat stb.**

szines alapnyomatokkal
vagy anélkül a legjutányosabb áron.

☛ Vidéki megrendelések 24 óra alatt teljesítettnek.